

FUTBOL SEYİRCİSİNİN SOSYO-EKONOMİK YAPISININ ŞİDDETE ETKİSİ (KARAMANSPOR ÖRNEĞİ)*

THE EFFECT OF FOOTBALL SPECTATORS' SOCIA- ECONOMIC STRUCTURE ON VIOLENCE (SAMPLE OF KARAMANSPOR)

Mustafa YILDIZ**
İ. Bülent FİŞEKÇİOĞLU***
Hakan Salim ÇAĞLAYAN**
Murat TEKİN**
Erkan Faruk ŞİRİN**
Murat AKYÜZ**

ÖZET

Bu çalışma; Karamanspor seyircisini şiddet ve şiddete yönelten sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerin incelenmesi kapsamında ele alınarak hazırlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu; 2003-2004 futbol sezonunda 2.Lig B Kategorisi C Grubunda Karaman Kemal Kaynaş Stadyumunda oynanan Karamanspor-Aksarayspor müsabakasına gelen, Karamanspor taraftarı oluşturmuştur. Çalışmada; uzmanlar tarafından geliştirilen anket tesadüfî örneklem yoluyla stadyumdaki 429 seyirciye uygulanmıştır.

Anketler, SPSS For Windows 10.0 paket programına aktarılmış, frekans dağılımları ve değişkenler arasında ilişki olup olmadığı Ki-Kare testi uygulanarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın sonucunda; Karamanspor futbol seyircisinin, yaş dağılımlarından orta yaş ve üzeri bir taraftar kitlesine sahip olduğu, eğitim durumlarının yüksek olduğu, futbol oyun kurallarını büyük ölçüde bildikleri, kendi sahasındaki maçları büyük ölçüde izledikleri, takımın aldığı mağlubiyetten büyük ölçüde etkilenmedikleri, hakem hatalarına karşı kararları saygıyla karşıladıkları, takımın mağlubiyetinden sonra çevrelerine zarar vermedikleri, müsabaka izlemeye takımlarını desteklemek için gittikleri bulunmuştur. Taraftarlar arasındaki şiddet olaylarının nedenleri olarak da, taraftarların yetersiz eğitimlerini görmektedir.

Anahtar Kelimeler: Futbol, şiddet, taraftar, seyirci.

* Bu çalışma, 2004 yılında Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsüne hazırlanan ve sunulan Yüksek Lisans tezinin bir bölümüdür.

** Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

*** Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

ABSTRACT

This study, prepared with the examination sosyo-economic and cultural factors that orientate soccer spectators to violence.

The research group was the spectators of Karamanspor who came to Karamanspor-Aksarayspor competition at Karaman Kemal Kaynaş Stadium which included 2. League B Category C Group in 2003-2004 football season.

The study made with the site of place that spectator's place they watched the match, by using chance meeting way; the total of them was 429.

Research, transfered toSPSS for Windows 10.0 packet program and if there has any relation between fretvercy dispersion and variables was evalvated with usinf Ki-Square test.

Key Words: Football, violence, supporter, spectator.

GİRİŞ

Spor, özellikle seyirci, şampiyon ve madalya üçlüsünden oluşan, ya da görsel yönü ön plana çıkan, kitleleri peşinden sürükleyen, politika ve ideolojilerin reklam aracı olabilen, anlam değişikliğine uğratarak ticaretleştirilen insani etkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır (Özcan, 2001).

Bir toplumun özünü oluşturan önemli unsur uğraştığı spor dalı ve bu spor dalı üzerindeki övgüleridir. Toplumda egemen olan sporun yapısındaki incelemeler, o toplum ve kültürü hakkında önemli ip uçları sağlar (Yetim, 2000).

Gün geçtikçe büyük önem kazanan, hızla yayılan ve gelişen futbol, gerek futbolcuların çalışma şartlarını iyileştirmek, gerekse de seyircilere daha iyi izleme, zevk ve haz duyma imkanı verebilecek gelişmeler sağlamakta olup, futbolun gelişmesine ve daha geniş kitlelere yayılmasına hız kazandırmaktadır (Acet, 2001).

Futbol takımı taraftarlığının psikolojik ve sosyal nedenlerle ortaya çıktığı söylenebilir. Her toplumda bireylerin çeşitli gereksinimleri vardır. Bireyler bunları dürtü ve güdülerıyla davranışlara dönüştürürler ve bir ihtiyaçtan doğan doyuma ulaşırlar, işte takım taraftarlığının temelinde de bu yatmaktadır (Yüksel ve ark, 1998).

Bugün seyirci ve seyircilerin davranışları, bunların kişilik özellikleri birer tartışma konusu halini almıştır. Özel izlenimlerden, bilimsel çalışmalara kadar dile getirilmekte olan bu konu etrafındaki fikirler, değişik olmakla

beraber, genel eğilim şudur ki; son yıllarda tribünler birer problem arenası halini almış, seyircilerin ve taraftarların davranışlarında istenmedik yönde değişiklikler olmuştur (Çağlayan, 2003). Taraftarın her geçen gün takımlarına karşı biraz daha tutumlu, gerçekleri görmeye karşı isteksiz, rakip takımın sporcularına ve seyircilerine karşı saygısız, acımasız, hakemlere karşı saldırgan hale geldikleri kanısı gerek sporcu, gerek seyirci ve gerekse spor kamuoyu tarafından açıkça gözlenmektedir (Arslan ve Bingölbalı, 1997).

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı:

Bu fikirler ışığında çalışmanın amacı; futbol seyircisinin saldırganlık, şiddet ve holiganizme yönelmelerinde rol oynayacağı düşünülen, sosyo ekonomik ve kültürel faktörlerin nedenlerini araştırmak ve çözüm önerileri üretebilmektir.

Evren ve Örneklem:

Araştırmanın evrenini; 2003–2004 futbol sezonunda 2. Lig B Kategorisi C Grubunda 17.10.2004 tarihinde Karaman Kemal Kaynaş Stadyumunda oynanan Karamanspor-Aksarayspor futbol takımlarının müsabakasında Karamanspor futbol seyircisi oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini; 2003–2004 futbol sezonunda 2. Lig B Kategorisi C Grubunda 17.10.2004 tarihinde Karaman Kemal Kaynaş Stadyumunda oynanan Karamanspor-Aksarayspor futbol takımlarının müsabakasına katılan 415’i erkek 14’ü bayan toplam 429 Karamanspor taraftarı oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması:

Araştırmada belirlenen amaçlara ulaşmak için konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Literatürden elde edilen bilgiler ve alan uzmanları ile yapılan görüşmeler sonrasında oluşturulmuştur.

Araştırma; Araştırmacı ve anketörler tarafından yüz yüze görüşme tekniğiyle yapılmıştır. Stadyumda seyirciler tesadüfî örnekleme yolu ile seçilmiş ve toplam 500 adet anket uygulanmıştır. Uygulanan anketlerin 71’i eksik bilgi içerdiği için değerlendirmeye alınmamış ve geriye kalan 429 adet anket değerlendirmeye alınmıştır.

Verilerin Analizi:

Anket verileri bilgisayara kodlanarak frekans, yüzdeler ve çapraz tablolar elde edilip, çapraz tablolara Ki-Kare testi uygulanmıştır. Bilgilerin analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) For Windows 10.0 paket programı kullanılmıştır. Frekans ve yüzdeler dağılımlar alındıktan sonra birbirleriyle ilişkili olduğunu düşündüğümüz değişkenler arasında çapraz tablolar oluşturulmuştur. Tabloların değerlendirilmesinde uygulanan Ki-Kare testinde yanılma payı 0.05'dir.

BULGULAR

Tablo 1. Ankete Katılan Seyircilerin Cinsiyet Dağılımları

Cinsiyet Dağılımı		
Erkek	Bayan	Toplam
415	14	429
%96.7	%3.3	%100

Tablo 1'de görüldüğü gibi; erkek seyirciler %96.7 oranında olup, bayan seyirciler % 3.3 oranındadırlar. Bu sonuçlar seyircilerin çok büyük bir kısmının erkek seyirciler tarafından oluşturulduğunu göstermektedir

Tablo 2. Ankete Katılan Seyircilerin Yaş Dağılımları

Yaş Dağılımı							
15'den küçük	15-20	21-25	26-30	31-35	36-40	41 ve üstü	Toplam
30	57	56	57	67	63	99	429
%7	%13.3	%13.1	%13.3	%15.6	%14.7	%23.1	%100

Tablo 2'de görüldüğü gibi; Seyircilerde 41 yaş ve üstü %23.1 oranla en çok, 15'den küçük yaş grubu ise %7.0 ile en az oranında bulunmuştur.

Tablo 3. Ankete Katılan Seyircilerin Eğitim Seviyeleri

Eğitim Seviyesi							
Herhangi bir okuldan mezun değilim	İlk okul	Orta okul	Lise	Yüksekokul	Üniversite	Lisans üstü	Toplam
4	73	104	134	41	67	6	429
%0.9	%17	%24.2	%31.2	%9.6	%15.6	%1.4	%100

Tablo 3’de görüldüğü gibi; Lise mezunu olan seyirciler 134 katılımcı ve %31.2 oran ile en çok, herhangi bir okuldan mezun olmayanlar 4 katılımcı ve %0.9 oran ile en az bulunmuştur. Bunu takip eden oran ise lisansüstü eğitim yapanlar 6 katılımcı ve %1.4 oranında bulunmuştur.

Tablo 4. Ankete Katılan Seyircilerin Meslek Durumları

Meslek Durumları								
İşçi	Memur	Esnaf	Emekli	Öğrenci	Çiftçi	Ev hanımı	Sanayici	Toplam
76	96	95	30	89	17	2	24	429
%17.7	%22.4	%22.1	%7	%20.7	%4	%0.5	%5.6	%100

Tablo 4’te görüldüğü gibi; memur grubu 96 katılımcı ve %22.4 oran ile en çok, ev hanımı grubu ise 2 kişi ve % 0.5 oranı ile en az bulunmuştur.

Tablo 5. Ankete Katılan Seyircilerin Ortalama Aylık Gelir Dağılımı

Aylık Gelir Düzeyi						
250 YTL ve aşağısı	251-350 YTL	351-500 YTL	501-750 YTL	751-950 YTL	951 YTL ve üstü	Toplam
97	46	70	70	68	78	429
%22.6	%10.7	%16.3	%6.3	%15.9	%18.2	%100

Tablo 5’ de görüldüğü gibi; Aylık gelir durumu 250 YTL ve aşağısı olan grup, 97 katılımcı ve % 22.6 oran ile en çok, 251-350 YTL arası olan grup ise 46 katılımcı ve % 10.7 oran ile en az bulunmuştur.

Tablo 6. Ankete Katılan Seyircilerin İkamet Ettikleri Yerlere Göre Dağılım

İkamet Ettikleri Yere Göre Dağılım						
Köy	Kasaba	İlçe	İl	Büyükşehir	Yurt dışı	Toplam
15	17	28	342	19	8	429
%3.5	%4	%6.5	%79.7	%4.4	%1.9	%100

Tablo 6’da görüldüğü gibi; 342 katılımcı %79.7 oranı ile en çok il merkezinde ikamet ederken, 8 katılımcı %1.9 oranı ile yurt dışında ikamet etmektedir.

Tablo 7. Ankete Katılan Seyircilerin Yaş Grupları İle Hakemlerin Takımları Aleyhine Vermiş Oldukları Kararda Tavırlarının Nasıl Olacağı Arasındaki İlişki

Yaş Grubu	HAKEMLERİN TARAFTARI OLDUĞUNUZ TAKIM ALEYHİNE VERMİŞ OLDUĞU BİR KARARDAKİ TAVRINIZ									
	Bütün Kararları Saygıyla Karşılarım		Küfredirim		Hakeme Bir Şeyler Fırlatırım		Diğer		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
15’den küçük	22	5.1	4	0.9	3	0.7	1	0.2	30	7.0
15-20	25	5.8	22	5.1	5	1.2	5	1.2	57	13.3
21-25	32	7.5	16	3.7	4	0.9	4	0.9	56	13.1
26-30	34	7.9	18	4.2	1	0.2	4	0.9	57	13.3
31-35	47	11.0	9	2.1	4	0.9	7	1.6	67	15.6
36-40	41	9.6	12	2.8	2	0.5	8	1.9	63	14.7
41 ve üstü	78	18.2	7	1.6	3	0.7	11	2.6	99	23.1
Toplam	279	65.0	88	20.5	22	5.1	40	9.3	429	100

Sd=18 p=0.001 p<0.05

Tablo 7’de görüldüğü gibi; ankete katılan seyircilerin yaş grupları ile hakemlerin takımları aleyhine vermiş olduğu kararda tavırlarının nasıl olacağı arasındaki ilişki verilmiştir. Ankete katılan seyircilerin yaş grupları ile hakemin takım aleyhine vermiş olduğu kararda gösterecekleri tavırlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Hakemin kararlarını saygıyla karşılarım diyenlerin oranı %65.0 olup, yaşlarıyla ilişkilendirildiğinde %18.2 ile “41 yaş ve üstü” en fazla orandadır. Bu durum yaş ilerledikçe hakemin kararlarına saygının arttığını göstermektedir. Küfredenler %20.5 oranında ve yaş gruplarıyla ilişkilendirildiklerinde %5.1 ile en fazla “15-20 yaş” grubunun küfrettiği görülmektedir.

Tablo 8. Ankete Katılan Seyircilerin Eğitim Durumları İle Hakemlerin Takımları Aleyhine Vermiş Oldukları Kararda Tavırlarının Nasıl Olacağı Arasındaki İlişki

Eğitim Durumları	HAKEMLERİN TARAFTARI OLDUĞUNUZ TAKIM ALEYHİNE VERMİŞ OLDUĞU BİR KARARDAKİ TAVRINIZ									
	Bütün Kararları Saygıyla Karşılarım		Küfredirim		Hakeme Bir Şeyler Fırlatırım		Diğer		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	N	%
Herhangi bir okuldan mezun değilim	3	0.7	1	0.2	0	0.0	0	0.0	4	0.9
İlkokul	56	13.1	9	2.1	5	1.2	3	0.7	73	17.0
Ortaokul	71	16.6	20	4.7	7	1.6	6	1.4	104	24.2
Lise	85	19.8	30	7.0	6	1.4	13	3.0	134	31.2
Yüksekokul	21	4.9	9	2.1	1	0.2	10	2.3	41	9.6
Üniversite	43	10.0	15	3.5	2	0.5	7	1.6	67	15.6
Lisansüstü	0	0.0	4	0.9	1	0.2	1	0.2	6	1.4
Toplam	279	65.0	88	20.5	22	5.1	40	9.3	429	100

Sd=18 p=0.011 p<0.05

Tablo 8’de; ankete katılan seyircilerin eğitim durumları ile hakemlerin takımları aleyhine vermiş olduğu kararda tavırlarının nasıl olacağı arasındaki ilişki verilmiştir. Ankete katılan seyircilerin eğitim durumları ile hakemlerin takım aleyhine vermiş olduğu kararda gösterecekleri tavırlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Hakemlerin kararlarını saygıyla karşılayanların oranı %65.0 olup eğitim durumlarıyla ilişkilendirildiğinde %19.8 oranıyla lise mezunları çoğunluktadır. % 20.5 oranında olan küfredenlerin %7.0 oranını lise, %4.7 oranının ortaokul, %3.5 oranının üniversite mezunlarının oluşturduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe hakem kararlarına saygının artması ve buna paralel hakeme bir şeyler fırlatma olgusunun azalması, eğitimin önemini bir kere daha göstermektedir.

Tablo 9’da görüldüğü gibi ankete katılan seyircilerin eğitim durumları ile taraftarı olunan takımın mağlubiyetinden sonra hırslarını kimden çıkarırsınız arasındaki ilişki verilmiştir. Seyircilerin %47.6’sı hırslarını kimseden çıkarmadıklarını belirtirken, bu oranda lise düzeyindeki seyirciler %13.8 ile ilk sırada yer almaktadırlar. Bunu %9.8 oranla ilkököl, %8.9 oranla ortaokul, %8.4 oranla üniversite mezunları takip etmiştir.

Tablo 9. Ankete Katılan Seyircilerin Eğitim Durumları İle Taraftarı Olunan Takımın Mağlubiyetinden Sonra Hırsınızı Kimden Çıkarırsınız Arasındaki İlişki

Eğitim Durumları	TAKIMINIZIN MAĞLUBİYETİNDEN SONRA HIR SINIZI KİMDEN ÇIKARIRSINIZ							
	Ailemden		Arkadaşlarımdan		Hakemlerden		Rakip Oyunculardan	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Herhangi bir okuldan mezun değilim	2	0.5	1	0.2	0	0.0	1	0.2
İlkokul	6	1.4	10	2.3	2	0.5	3	0.7
Ortaokul	12	2.8	16	3.7	9	2.1	14	3.3
Lise	11	2.6	17	4.0	14	3.3	12	2.8
Yüksekokul	1	0.2	1	0.2	2	0.5	3	0.7
Üniversite	4	0.9	8	1.9	5	1.2	3	0.7
Lisansüstü	0	0.0	1	0.2	0	0.0	2	0.5
Toplam	36	8.4	54	12.6	32	7.5	38	8.9

Tablo 9'un devamı

Eğitim Durumları	TAKIMINIZIN MAĞLUBİYETİNDEN SONRA HIR SINIZI KİMDEN ÇIKARIRSINIZ					
	Kendi takımımın sporcu, antrenör, yöneticilerinden		Hiç kimseden		Toplam	
	n	%	N	%	n	%
Herhangi bir okuldan mezun değilim	0	0.0	0	0.0	4	0.9
İlkokul	10	2.3	42	9.8	73	17.0
Ortaokul	15	3.5	38	8.9	104	24.2
Lise	21	4.9	59	13.8	134	31.2
Yüksekokul	7	1.6	27	6.3	41	9.6
Üniversite	11	2.6	36	8.4	67	15.6
Lisansüstü	1	0.2	2	0.5	6	1.4
Toplam	65	15.2	204	47.6	429	100

Sd=30 p=0.046 p<0.05

Tablo 10. Ankete Katılan Seyircilerin Eğitim Durumları İle Taraftarlar Arasındaki Şiddet Olaylarının Sebepleri Arasındaki İlişki

Eğitim Durumları	TARAFTARLAR ARASINDAKİ ŞİDDET OLAYLARININ EN ÖNEMLİ SEBEBİ											
	Taraftarı olunan takımın ligdeki konumuna bağlı beklentilerin gerçekleşmeme durumu		Doğal kişilik yapısındaki şiddet eğilimi		Ekonomik yetersizlik		Taraftarların yetersiz eğitimleri		Diğer		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Herhangi bir okuldan mezun değilim	2	0.5	1	0.2	1	0.2	0	0.0	0	0.0	4	0.9
İlkokul	11	2.6	12	2.8	18	4.2	30	7.0	2	0.5	73	17.0
Ortaokul	18	4.2	17	4.0	27	6.3	41	9.6	1	0.2	104	24.2
Lise	23	5.4	25	5.8	23	5.4	62	14.5	1	0.2	134	31.2
Yüksekokul	8	1.9	8	1.9	3	0.7	21	4.9	1	0.2	41	9.6
Üniversite	15	3.5	15	3.5	10	2.3	26	6.1	1	0.2	67	15.6
Lisansüstü	1	0.2	1	0.2	0	0.0	2	0.5	2	0.5	6	1.4
Toplam	78	18.2	79	18.4	82	19.1	182	42.4	8	1.9	429	100

Sd=24 p=0.001 p<0.05

Tablo 10’da görüldüğü gibi; ankete katılan seyircilerin eğitim durumları ile taraftarlar arasındaki şiddet olaylarının sebepleri arasındaki ilişki verilmiştir. Şiddete neden olan faktörler arasında en çok “Taraftarların yetersiz eğitimleri” %42.4 oranında tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla %19.1 oranla ekonomik yetersizlik, %18.4 oranıyla doğal kişilik yapısındaki şiddet eğilimi, %18.2 oranıyla da taraftarı olunan takımın ligdeki konumuna bağlı beklentilerin gerçekleşmeme durumu izlemektedir. Eğitim düzeyleri ile taraftarlar arasındaki şiddet olaylarının sebepleri arasındaki ilişkide; lise mezunları %14.5, ortaokul mezunları %9.6, ilkokul mezunları %7.0, üniversite mezunları %6.1, oranla “Taraftarların yetersiz eğitimleri” nin şiddete yönelmelerine etki eden en önemli faktör olarak gösterdikleri bulunmuştur. Tablodaki veriler istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Tablo 11. Ankete Katılan Seyircilerin Aylık Gelir Dağılımları İle Hakemlerin Takımları Aleyhine Vermiş Oldukları Kararda Tavırlarının Nasıl Olacağı Arasındaki İlişki

Aylık Gelir	HAKEMLERİN TARAFTARI OLDUĞUNUZ TAKIM ALEYHİNE VERMİŞ OLDUĞU BİR KARARDAKİ TAVRINIZ									
	Bütün Kararları Saygıyla Karşılarım		Küfrederim		Hakeme Bir Şeyler Fırlatırım		Diğer		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
250 YTL ve aşağısı	56	13.1	29	6.8	7	1.6	5	1.2	97	22.6
251-350 YTL	29	6.8	6	1.4	4	0.9	7	1.6	46	10.7
351-500 YTL	57	13.3	8	1.9	4	0.9	1	0.2	70	16.3
501-750 YTL	47	11.0	13	3.0	3	0.7	7	1.6	70	16.3
751-950 YTL	40	9.3	18	4.2	2	0.5	8	1.9	68	15.9
951 YTL ve üstü	50	11.7	14	3.3	2	0.5	12	2.8	78	18.2
Toplam	279	65.0	88	20.8	22	5.1	40	9.3	429	100

Sd=15 p=0.014 p<0.05

Tablo 11’de görüldüğü gibi; ankete katılan seyircilerin aylık gelir dağılımları ile hakemlerin takımları aleyhine vermiş oldukları kararda tavırlarının nasıl olacağı arasındaki ilişki verilmiştir. Gelir arttıkça hakem kararlarına olan saygının arttığı ve bunun paralelinde ise küfretmenin azaldığı görülmektedir. Seyircilerin aylık gelir dağılımları ile hakemlerin takımları aleyhine vermiş oldukları kararda tavırlarının nasıl olacağı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Yapmış olduğumuz çalışmada, yaş gruplarını incelediğimiz seyircilerin büyük çoğunluğunun 41 yaş ve üzerinde yoğunlaştığı (%23.1) görülmektedir. Diğer çoğunluğu ise orta yaş grubu oluşturmaktadır.

Karamanspor seyircisinin, eğitim durumlarının oldukça yüksek bir oranda olduğu söylenebilir. Lise mezunlarının oranı %31.2 iken, 4 yıllık fakülte eğitimi alanların oranı ise %15.6’dır, 2 yıllık yüksekokul eğitimi alanlar ise %9.6 oranındadır. Bu alanla ilgili yapılan çalışmalarda; Çağlayan (2003) Konyaspor seyircisinde lise eğitim seviyelerinin %35.3, üniversite eğitimi alanların %15.8 olduğunu bulmuştur. Konsensus (2002) ortaokul ve

lise eğitim seviyelerinin Galatasaray seyircisinde %43, Fenerbahçe seyircisinde %44.9, Beşiktaş seyircisinde %52.8, Anadolu kakımlarının seyircisinde ise %49.7 oranında olduğu bulunmuştur. Küçük (1997) seyircilerin eğitim seviyelerini %47.5 lise, %43.4 yüksekokul ve lisans düzeyinde olduğunu bulmuştur. Gültekin ve arkadaşları (2000) yaptığı araştırmada %42 oranında ortaokul, %41 oranında ise lise mezunu seyircilerin olduğunu bulmuşlardır. Taşğın (2000) yaptığı araştırmada lise mezunlarının oranını %38.7 olarak bulurken üniversite mezunlarının oranını ise %32.9 oranında bulmuştur. Acet (2001) yaptığı araştırmada, seyircilerin eğitim durumlarının çoğunlukla ortaokul, lise ve yüksekokul (%71) düzeyinde olduğunu bulurken, Arıkan (2000) yaptığı çalışmada seyircilerin %70.5'inin lise ve yüksekokul mezunu olduklarını bulmuştur. Çepe (1992) yaptığı araştırmada %70 oranında ortaokul ve lise mezunu seyirci olduğunu bulmuştur. Bu çalışmalar, yaptığımız araştırma ile paralellik göstermektedir.

Seyirciler arasında en büyük oranı %22.4 oranla memurlar oluşturmaktadır. Bunu %22.1 oranla esnaf, %20.7 oranla öğrenciler izlemektedir. Acet (2001) in yaptığı çalışmada öğrenci grubunu %30.2, Taşğın (200) öğrenci grubunu %22.3, Arıkan (2000) öğrenci grubunu %48.1, Karagözoğlu ve Ay (1999) yaptığı çalışmada öğrenci grubunu %31, serbest meslek sahiplerini de %28 oranında bulmuştur. Ayrıca, Gültekin ve arkadaşları (2000) yaptığı çalışmada seyircilerin meslek gruplarını %42 esnaf, %23 öğrenci grubu olarak bulmuşlardır. Bozdemir (1998) ise yaptığı araştırmada seyircilerin meslek gruplarına göre dağılımında %60.1 oranında emekli, %11.2 oranında da öğrenci grubu olduğunu bulmuştur.

Araştırma grubumuzun %22.6'sının, 250 milyon ve aşağısı gelir dağılımı ile düşük gelir düzeyinde olduğu bulunmuştur. Araştırmamızda ekonomik düzeyin düştükçe olaylara katılmanın paralel bir şekilde arttığı bulunmuştur. Dolayısıyla ekonomik düzeyin insanların kişilikleri ve davranış türleri üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Araştırmamızla paralellik gösteren bir çalışmada Bozdemir (1998)'in tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada seyircilerin gelir düzeylerinin %80 oranıyla orta ve düşük seviyede olduğu bulunmuştur. Kayaoğlu (2000) tarafından yapılan çalışmada ise orta düzeyde gelire sahip olan seyircilerin oranı %75.5 olarak bulunmuştur. Çağlayan ve Fişekçioğlu (2004) tarafından yapılan çalışmada ise düşük gelir seviyesi %51 oranında bulunmuştur.

Verilerin analizinde, seyircilerin yaş grupları ile hakemlerin takımları aleyhine vermiş olduğu bir kararda tavırları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0.05$). Hakemin kararlarını saygıyla karşılayan diyenlerin oranı %65.0 olup, yaşlarıyla ilişkilendirildiğinde %18.2 ile "41 yaş ve üstü" en

fazla orandadır. Bu durum yaş ilerledikçe hakemin kararlarına saygının arttığını göstermektedir. Küfredenler %20.5 oranında ve yaş gruplarıyla ilişkilendirildiklerinde %5.1 ile en fazla “15-20 yaş” grubunun küfrettiği görülmektedir.

Seyircilerin eğitim durumları ile hakemlerin takımları aleyhine vermiş olduğu bir kararda tavırları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Hakemlerin kararlarını saygıyla karşılayanların oranı %65.0 olup eğitim durumlarıyla ilişkilendirildiğinde %19.8 oranıyla lise mezunları çoğunluktadır. % 20.5 oranında olan küfredenlerin %7.0 oranını lise, %4.7 oranının ortaokul, %3.5 oranının üniversite mezunlarının oluşturduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe hakem kararlarına saygının artması ve buna paralel hakeme bir şeyler fırlatma olgusunun azalması, eğitimin önemini bir kere daha gösteriyor.

Eğitim durumları ile taraftarı olunan takımın mağlubiyetinden sonra hırslarını kimden çıkaracakları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Seyircilerin %47.6’sı hırslarını kimseden çıkarmadıklarını belirtirken, bu oranda lise düzeyindeki seyirciler %13.8 ile ilk sırada yer almaktadırlar. Bunu %9.8 oranla ilkokul, %8.9 oranla ortaokul, %8.4 oranla üniversite mezunları takip etmiştir.

Eğitim durumları ile taraftarlar arasındaki şiddet olaylarının sebepleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Şiddete neden olan faktörler arasında en çok “ Taraftarların yetersiz eğitimleri” %42.4 oranında tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla %19.1 oranla ekonomik yetersizlik, %18.4 oranıyla doğal kişilik yapısındaki şiddet eğilimi, %18.2 oranıyla da taraftarı olunan takımın ligdeki konumuna bağlı beklentilerin gerçekleşmeme durumu izlemektedir. Eğitim düzeylerine bakıldığında “ Taraftarların yetersiz eğitimleri” ni en çok %14.5 oranla lise, %9.6 oranla ortaokul, %7.0 oranla ilkokul, %6.1 oranla üniversite düzeyindeki taraftarlar tarafından ifade edilmiştir.

Ankete katılan seyircilerin aylık gelir düzeyi ile hakemlerin takımları aleyhine vermiş olduğu bir kararda tavırları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Gelir arttıkça hakem kararlarına olan saygının arttığı ve bunun paralelinde ise küfretmenin azaldığı görülmektedir.

Sonuç olarak; Karamanspor futbol seyircisinin, yaş dağılımlarından orta yaş ve üzeri bir taraftar kitlesine sahip olduğu, eğitim durumlarının yüksek olduğu, futbol oyun kurallarını büyük ölçüde bildikleri, kendi sahasındaki maçları büyük ölçüde izledikleri, takımın aldığı mağlubiyetten büyük ölçüde etkilenmedikleri, hakem hatalarına karşı kararları saygıyla karşıladıkları, takımın mağlubiyetinden sonra çevrelerine zarar vermedikleri, müsabaka

izlemeye takımlarını desteklemek için gittikleri bulunmuştur. Taraftarlar arasındaki şiddet olaylarının nedenleri olarak da, taraftarların yetersiz eğitimlerini görmektedir.

KAYNAKLAR

- Acet, M. (2001). Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan Olmaya Yönelten Sosyal Faktörler, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Arıkan, AN. (2000). Farklı Branşlardaki Spor Seyircilerinin Sosyo-Kültürel Profili ve İzleyicilik Durumları Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Arslan, C., Bingölbali, A. (1997). Futbol Seyircisini Fanatik Olmaya Yönelten Motivasyonel ve Psikolojik Etkenle, Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, 6: 3-10.
- Bozdemir, M., (1998). Futbol Fanatizminin Sosyolojik Açından Tahlili, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.
- Çepe, K., (1992). Futbol Müsabakalarında Seyircilerin Saldırganlıkları ve Şiddet Sebepleri Üzerine Bazı Araştırmalar, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Çağlayan, H.S. (2003). Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik-Kültürel Yapısının Şiddet Eğilimindeki Rolü (Konyaspor Örneği), Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Konya.
- Çağlayan, H.S., Fişekcioğlu, İ.B. (2004). Futbol Seyircisini Şiddete Yönelten Faktörler. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12: 127-142.
- Gültekin, O., Doğan, M., Doğan, A., Eylen, B. (2000). Futbol Sahalarında Şiddet ve Emniyet Güçlerinin Tutumu Üzerine Bir Araştırma, 25-27 Ekim 2000 Ankara, 21.Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumunda sunulmuş bildiri.
- Karagözoğlu, C., Ay, S.M. (1999). Futbol Seyircisinde Saldırganlık Eğilimleri, (İstanbul Örneği). Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, 6(3): 27-31.
- Konsensus, (2002). Türkiye Futbol ve Taraftar Profili Araştırması, Nisan 2002, Konsensus Araştırma ve Danışmanlık Merkezi.

-
- Küçük, V. (1997). Sporda Yönlendirmenin Yeri ve Önemi, Futbol Örneği, Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kayaoğlu, A.G. (2000). Futbol Fanatizmi, Sosyal Kimlik ve Şiddet: Bir Futbol Takımının Taraftarlarıyla Yapılan Çalışma, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal) Anabilim Dalı, Ankara.
- Taşgın, Ö. (2000). Fenerbahçe Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik Profili, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Konya.
- Yetim, A.A. (2000). Sosyoloji ve Spor, Topkar Matbaacılık, Ankara.
- Yüksel, H., Doğan, B., Moralı, S., Acar, M.F. (1998). Futbolda Şiddetin Toplumbilimsel Boyutları. Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknolojisi Dergisi, 5 (1): 22-26.

* * * *